

ജുലുഅഃ വുതബ്ബ സംഗ്രഹം 01.09.2023

സയ്യിദുനാ ഹദ്ദത് അമീറുൽ മുഅ്മിനിൻ ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് അൽഖാമിസ് (അയ്യദഹുല്ലാഹ്)

ഖു.കെ.ഖിലെ മസ്ജിദ് മുബാറകിൽ നിർവഹിച്ചത്.

ശതാബ്ദി ആഘോഷിക്കാനുള്ള ഉത്തമ മാർഗങ്ങൾ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
 ○ أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ○ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ○
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ○ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ○ مَا لِكَ يَوْمَ الدِّينِ ○ إِيَّاكَ
 نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ○ إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ○ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
 عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ○

അൽഹംദുലില്ലാഹ്, ഇന്ന് ജർമൻ അഹ്മദിയ്യാ ജമാഅത്തിന്റെ വാർഷിക സമ്മേളനം വിപുലമായ നിലയിൽ സംഘടിപ്പിക്കുകയാണ്. അല്ലാഹു എല്ലാ പങ്കെടുക്കുന്നവരെയും ജൽസയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ കൈവരിക്കുന്നവരാക്കി തീർക്കുമാറാട്ടെ. ജൽസ സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ മഹത്തായ ഉദ്ദേശ്യങ്ങളിലൊന്ന് ഹദ്ദത് മസീഹ് മൗഊദ്^(അ) അത്യന്തം വേദന പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് നമ്മോട് പറഞ്ഞത്, ആ മഹാത്മാവിന്റെ ബൈഅത്തിൽ ചേരുന്നവർ മത പരമായ അറിവ് നേടുകയും ആത്മീയതയിൽ പുരോഗതി പ്രാപിക്കുകയും അല്ലാഹുവുമായുള്ള സ്നേഹവും ബന്ധവും വളർത്തുകയും അല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ^(സ)നെ പരിപൂർണ്ണമായ നിലയിൽ അനുധാവനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ്.

ഹുസൂർ അൻവർ പറഞ്ഞു: ജർമ്മനിയിൽ അഹ്മദിയ്യാ ജമാഅത്ത് സ്ഥാപിതമായിട്ട് ഈ വർഷം 100 വർഷം തികഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇതിൽ സന്തോഷിക്കുമ്പോൾ തന്നെ ഈ നൂറു വർഷം കൊണ്ട് നമ്മൾ നേടിയത് എന്താണെന്നും നമ്മുടെ വിശ്വാസങ്ങളെ നാം എത്രത്തോളം സംരക്ഷിച്ചു എന്നും കൂടി നോക്കേണ്ടതാണ്. നമ്മിലും നമ്മുടെ സന്താനങ്ങളിലും ഈ പരിശുദ്ധ മാറ്റം സൃഷ്ടിക്കാൻ നാം ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, അതാണ് ഈ അവസരത്തിൽ നാം പ്രകടിപ്പിക്കേണ്ട യഥാർഥ കൃതജ്ഞത. ഈ അവസരത്തിൽ, നമ്മെ നമ്മുടെ ലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്ന ഹദ്ദത് മസീഹ് മൗഊദ്^(അ)ന്റെ ചില നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ വയ്ക്കുകയാണ്. അവിടുന്ന് പറയുന്നു:

ബൈഅത്ത് ചെയ്യുന്നതിലൂടെ മാത്രം ദൈവം തൃപ്തിപ്പെടുമെന്ന് കരുതരുത്. അതൊരു പുറംതോടാണ്. കാമ്പ് അതിനുള്ളിലാണ് ഉള്ളത്. അതുകൊണ്ട് ബൈഅത്തിന്റേയും ഈമാന്റേയും അവകാശമുന്നയിക്കുന്നവർ താൻ പുറംതോടാണോ അകക്കാമ്പാണോ എന്ന് സ്വയം പരിശോധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ദീനിന് ദുനിയായിനേക്കാൾ മുൻഗണന നല്കുക എന്നാൽ എന്താണെന്നതിനെ വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് ആ മഹാത്മാവ് പറയുന്നു: മുസ്ലിംകൾ മടിയന്മാരാകണമെന്നല്ല ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഇസ്ലാം ആരെയും മടിയനാക്കുന്നില്ല. തങ്ങളുടെ കച്ചവടങ്ങളിലും ജോലികളിലും വ്യാപൃതരാകുക. എന്നാൽ ദൈവത്തിനായി ചെലവഴിക്കാൻ ഒരു സമയവും ഇല്ലാത്തതിനെ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. നമസ്കാരസമയത്ത് നമസ്കാരം ഒഴിവാക്കരുത്. എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും ദീനിന് മുൻഗണന നൽകുക. ഭൗതികലോകത്തെ പ്രധാന ലക്ഷ്യമാക്കരുത്; യഥാർഥ ലക്ഷ്യം ദീനായിരിക്കണം. പിന്നെ ഭൗതിക പ്രവൃത്തികളും ദീനായിത്തീരുന്നതാണ്. പറയുന്നു: പുരോഗതിക്ക് ഒരേയൊരു വഴിയുള്ളത് ദൈവത്തെ തിരിച്ചറിയുകയും അവനിൽ ജീവനുള്ള വിശ്വാസം വളർത്തിയെടുക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ്.

എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും ദീനിന് മുൻഗണന നൽകുന്നതിനെക്കുറിച്ച് തുടർന്നു പറയുന്നു: രണ്ട് തരം ആളുകളുണ്ട്. അതിൽ ഒന്ന്, ഇസ്ലാം സ്വീകരിച്ച് ഭൗതിക വ്യാപാരത്തിലും കച്ചവടത്തിലും ഏർപ്പെടുന്നവരാണ്. ശൈത്താൻ അവരെ തന്റെ നിയന്ത്രണത്തിൽ ആക്കുന്നു. കച്ചവടം ചെയ്യുന്നത് നിഷിദ്ധമാണെന്നല്ല (ഇതുകൊണ്ട്) ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്, സ്വഹാബികൾ കച്ചവടം ചെയ്യുമായിരുന്നു; പക്ഷേ അവർ ദീനിനെ ഭൗതികലോകത്തിന് മേൽ മുൻഗണന നൽകി. അവർ ഇസ്ലാം സ്വീകരിച്ചപ്പോൾ, അവരുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ ദുഃഖവിശ്വാസം നിറയ്ക്കുന്ന ഇസ്ലാമിനെക്കുറിച്ചുള്ള യഥാർഥമായ അറിവ് അവർക്ക് ലഭിക്കുകയുണ്ടായി.

ഒരു മേഖലയിലും ശൈശ്യാന്റെ ആക്രമണം കാരണത്താൽ അവർ പതറാത്തതിന്റെ കാരണം ഇതായിരുന്നു. പറയുന്നു: മതപരമായ പുരോഗതിയും ഉത്സാഹവും കുറയ്ക്കാത്ത ആളുകളിൽ ഞാൻ കൂടുതൽ പ്രതീക്ഷ വെയ്ക്കുന്നു. ഈ അഭിനിവേശം കുറയ്ക്കുന്നവരെ ശൈശ്യാൻ കീഴടക്കുമോ എന്ന് ഞാൻ ഭയപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ ഒരിക്കലും ആരും അലസരാകരുത്.

പറയുന്നു: വിശുദ്ധ ഖുർആൻ കത്തിക്കാൻ അമുസ്ലിംകൾക്ക് എന്തുകൊണ്ട് ധൈര്യമുണ്ടായി? കാരണം വിശുദ്ധ ഖുർആന്റെ അധ്യാപനങ്ങൾ പിന്തുടർന്ന് പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നത് നാം ഉപേക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടാണ് അവർക്ക് ഇതിനു ധൈര്യം ലഭിച്ചത്. അറിവ് വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർ വിശുദ്ധ ഖുർആൻ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വായിക്കണം. എവിടെയാണ് മനസ്സിലാക്കാത്തത് അത് ചോദിക്കുക. വിശുദ്ധ ഖുർആൻ ഒരു മതപരമായ സമുദ്രമാണ്, അതിന്റെ അടിയിൽ അപൂർവ്വവും അമൂല്യവുമായ നിരവധി രത്നങ്ങളുണ്ട്. അതിനാൽ വിശുദ്ധ ഖുർആൻ ശ്രദ്ധയോടെ വായിക്കുകയും അതിനെ പിന്തുടരാൻ ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന എത്രപേർ ഉണ്ടെന്ന് നാം പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്.

പറയുന്നു: യഥാർഥ മതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം ദൈവവിശ്വാസമാണ്, ദൈവവിശ്വാസത്തിന് പാപങ്ങളിൽനിന്നുള്ള അകൽച്ചയും ദൈവത്തെ ഭയപ്പെടലും ആവശ്യമാണ്. ഭക്തനായ ഒരാളെ (മുത്തവിയെ) ദൈവം ഒരിക്കലും പാഴാക്കുകയില്ല. അവൻ ആകാശത്തിൽനിന്ന് അവനെ സഹായിക്കുന്നു. അവനെ സഹായിക്കാൻ മലക്കുകൾ ഇറങ്ങുന്നു. മുത്തവിയ്ക്കിനിന്നും അത്ഭുതം വെളിപ്പെടുന്നു; അതിൽ കൂടുതൽ എന്താണ് വേണ്ടത്.

ഹദ്ദീസ് മസീഹ് മൗഊദ്^(അ) പറയുന്നു: സത്യത്തിന്റെ ആത്മാവും അനുഗ്രഹത്തിന്റെ പ്രഭാവവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതായ നമസ്കാരം തിന്മകളെ ദൂരീകരിക്കുന്നു. ആ നമസ്കാരം തീർച്ചയായും തിന്മകളെ അകറ്റുന്നു. ഉള്ളിൽ അകക്കാമ്പും ആത്മാവും ഉള്ള നമസ്കാരമാണ് ആനന്ദവും ലഹരിയും ഉള്ള നമസ്കാരം. അതുകൊണ്ട് നമ്മുടെ നമസ്കാരത്തിൽ ആനന്ദാനുഭൂതി ലഭിക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന് നാം സ്വയം വിലയിരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. കാര്യകാരണങ്ങളിൽ മാത്രം നാം പൂർണ്ണ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുന്നവരാണോ? നാം നമസ്കാരങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നവരാണ് എങ്കിൽ ബൈഅത്തിനോടുള്ള കടമ പൂർത്തിയാക്കുന്നവർ ആണ്.

അല്ലാത്തപക്ഷം അത് ആശങ്കാജനകമായ അവസ്ഥയാണ്.

ജ്ഞാനത്തിന്റെ പുരോഗതിയെക്കുറിച്ചും ഗുരു ശിഷ്യബന്ധത്തെ കുറിച്ചും ഹദ്ദീസ് മസീഹ് മൗഊദ്^(അ) പറയുന്നു: മതഗുരുവും ശിഷ്യനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം അധ്യാപകന്റെയും വിദ്യാർത്ഥിയുടെയും മാതൃകയിലൂടെ മനസ്സിലാക്കണം. അധ്യാപകനിൽ നിന്ന് വിദ്യാർത്ഥിക്ക് പ്രയോജനം ലഭിക്കുന്നതുപോലെ, ശിഷ്യനും അവന്റെ ഗുരുവിൽനിന്ന് പ്രയോജനം നേടുന്നു. എന്നാൽ വിദ്യാർത്ഥി തന്റെ ഗുരുവുമായി ബന്ധം പുലർത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവന്റെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ മുന്നേറുന്നില്ലെങ്കിൽ അയാൾക്ക് പ്രയോജനം നേടാനാവില്ല. ഇത് തന്നെയാണ് ശിഷ്യന്റെയും അവസ്ഥ. അതിനാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ ബന്ധം ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് അറിവും വർദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. സത്യാന്വേഷി ഒരിടത്ത് എത്തി അവിടെ തന്നെ നിൽക്കരുത്. അല്ലാത്തപക്ഷം ശപിക്കപ്പെട്ട പിശാച് അവനെ മറ്റൊരു ദിശയിലേക്ക് നയിക്കുന്നതാണ്.

ആ മഹാത്മാവ് പറയുന്നു: എനിക്ക് ബൈഅത്തു ചെയ്തവരാണെങ്കിൽ എന്നെ വിധികർത്താവും നീതിമാനും ആയി സ്വീകരിക്കുക. സർവ്വശക്തനായ അല്ലാഹുവിന്റെയും റസൂൽ^(സ)ന്റെയും അധ്യാപനങ്ങൾ അനുസരിച്ചാണ് ഞാൻ പറയുന്നതെന്ന് ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുക. പറയുന്നു: എന്നെ ആക്ഷേപിക്കുന്നവരും നിഷേധിക്കുന്നവരും എന്നെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നെ അംഗീകരിക്കുകയും പിന്നീട് ആക്ഷേപിക്കുകയും ചെയ്തയാൾ കണ്ടിട്ടും കാണാത്തവനായ അതിലും വലിയ ദൗർഭാഗ്യവാനാണ്.

തന്റെ ആഗമന ഉദ്ദേശലക്ഷ്യം വിവരിച്ചുകൊണ്ട് അവിടുന്ന് പറയുന്നു: ഏകദൈവ വിശ്വാസവും ധർമ്മികതയും ആത്മീയതയും പ്രചരിപ്പിക്കുക എന്നതാണ് എന്റെ വരവിന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശവും. തൗഹീദ് എന്നാൽ സർവ്വശക്തനായ ദൈവത്തെ തന്റെ ലക്ഷ്യവും ഉദ്ദേശവും പ്രിയപ്പെട്ടവനും അനുസരിക്കുന്നവനുമായി ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുക എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്.

ധർമ്മികതകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് ഒരാൾ തന്റെ എല്ലാ കഴിവുകളും അവന്റെ സ്ഥാനത്തിലും അവസരത്തിലും ചെലവഴിക്കുക എന്നതാണ്. ചിലത് പൂർണ്ണമായും ഉപയോഗശൂന്യമായി ഉപേക്ഷിക്കുകയും മറ്റുള്ളവയ്ക്ക് വളരെയധികം പ്രാധാന്യം നൽകുകയും ചെയ്യുക എന്ന അവസ്ഥയാകരുത്.

ദൈവവുമായുള്ള യഥാർഥ ബന്ധത്തിന്റെ ഫലമായുണ്ടാകുന്ന അടയാളങ്ങളെയും ലക്ഷണങ്ങളെയും ആത്മീയത സൂചിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട്, തൗഹീദ് തന്റെ ഉള്ളിൽ എത്രമാത്രം ശക്തവും ആവേശഭരിതവുമാണെന്ന് ഓരോ അഹ്മദിയും ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതുപോലെ നമ്മൾ പള്ളികൾ പണിയുമ്പോൾ അതിനെ ജനവാസമുള്ളതാക്കാൻ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. അതുപോലെ ഓരോ അഹ്മദിയും ഉയർന്ന ധാർമികത പ്രകടിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. നമ്മുടെ സന്ദേശം എത്തിക്കുന്നതിൽ വലിയ പങ്കുവഹിക്കാൻ കഴിയുന്നത് ഈ ഉയർന്ന ധാർമികതയ്ക്കാണ്. പറയുന്നു: അല്ലാഹുവിനോടും സൃഷ്ടികളോടുമുള്ള അവകാശങ്ങൾ നൽകുന്നതിൽ ഉയർന്ന നിലവാരം സ്ഥാപിക്കപ്പെടുമ്പോൾ മാത്രമേ ആത്മീയതയുടെ ഗുണനിലവാരം അറിയാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

ദൈവവുമായി നാം ശക്തമായ ഒരു ബന്ധം വളർത്തിയെടുത്തിട്ടുണ്ടോ? നമ്മുടെ നമസ്കാരങ്ങളുടെ ഉയർന്ന നിലവാരം സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ? നമസ്കാരസമയത്ത് ലൗകിക ജോലി ഉപേക്ഷിച്ച് നമസ്കാരത്തിന് നാം ഹാജരാകുന്നുണ്ടോ അതോ മസ്ജിദുകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിൽ മാത്രമാണോ ഊന്നൽ നൽകുന്നത്? നാം വിശുദ്ധ ഖുർആൻ സ്ഥിരമായി പാരായണം ചെയ്യുന്നവരാണോ? നാം ഖുർആനിക കൽപ്പനകൾ കണ്ടെത്തി അവ പാലിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടോ? നമ്മുടെ കുട്ടികളെ മതവുമായി ബന്ധിപ്പിക്കാൻ നാം കഠിനമായി ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടോ? നമ്മുടെ കുട്ടികളുടെ ലൗകിക വിദ്യാഭ്യാസത്തെക്കുറിച്ച് മാത്രമാണോ നാം ചിന്തിക്കുന്നത് അതോ അവരുടെ മതത്തെ കുറിച്ചും നാം ഉത്കണ്ഠാകുലരാണോ? പരസ്പരമുള്ള ബന്ധങ്ങളിൽ റുഹമാള ബൈനഹും (പരസ്പരം കാര്യമുള്ളവർ എന്ന) നിലവാരം നമ്മുടെ ഉയർന്ന ധാർമികത നേടിയിട്ടുണ്ടോ? ഉന്നത ധാർമികതയുടെ മാതൃകകൾ അന്യർക്ക് കാണിച്ച് ഇസ്ലാ

മിന്റെ മനോഹര അധ്യാപനങ്ങളെക്കുറിച്ച് നാം അവരെ ബോധവാന്മാരാക്കുന്നുണ്ടോ? അല്ലാഹുവിനോടും സൃഷ്ടികളോടുമുള്ള കടമകൾ നിർവഹിക്കുന്നതിൽ നാം എത്രത്തോളം നിലവാരം നേടിയെന്ന് ആദ്യം പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്.

ലോകഹൃദയങ്ങൾ കീഴടക്കണമെന്ന വാദവുമായി എഴുന്നേറ്റിട്ടുള്ളവരാണ് നമ്മൾ. ദൈവത്തിന്റെ ഏകത്വത്തെക്കുറിച്ച് ലോകത്തെ ബോധ്യപ്പെടുത്തേണ്ടവരാണ് നമ്മൾ. ഹദ്ദറത്ത് മുഹമ്മദ്^(സ)ന്റെ കാൽക്കീഴിൽ ലോകത്തെ ആക്കേണ്ടതാണ്. അതുകൊണ്ട് ഈ കാര്യത്തിൽ നാം ഓരോരുത്തരും നമ്മെ വിലയിരുത്തിക്കൊണ്ട് പുതിയ ഒരു ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ അടുത്ത നൂറ്റാണ്ടിലേക്ക് പ്രവേശിക്കണം. ദീനിനു ദുനിയാവിനേക്കാൾ മുൻഗണന നൽകിക്കൊണ്ട് ഈ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിന് പരമാവധി ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്. ദൈവവുമായുള്ള ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അവബോധം ഒരു തലമുറയിൽ നിന്ന് മറ്റൊന്നിലേക്ക് കൈമാറ്റം ചെയ്യപ്പെടുന്ന വിധത്തിൽ തങ്ങളുടെ കുട്ടികളെയും വരും തലമുറയേയും താക്കീദ് ചെയ്യുകയും അവർക്ക് തർബിയത്ത് ചെയ്യുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണ്. അല്ലാഹു നമുക്ക് ഇതിനുള്ള തൗഹീഖ് നൽകട്ടെ. ആമ്മീൻ.

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنُؤْمِنُ بِهِ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ لَهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ. وَنَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. عِبَادَ اللَّهِ رَحِمَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ أذْكُرُوا اللَّهَ يَذْكُرْكُمْ وَادْعُوهُ يَسْتَجِبْ لَكُمْ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ.

Friday Sermon Summary delivered by **Hadrat Khalifatul Masih Al-khamis** (atba)

at Masjid Mubarak, U.K – on 01.09.2023

Malayalam Translation, Typing & Layout: **Moulavi T. Jamshad Mukkam** For Malayalam Desk, Qadian.

Published By **Nazarat Nashr-O-Isha'at, Sadr Anjuman Ahmadiyya - Qadian, 143516**